

**SKOLPORTENS PUBLIKATIONSSERIE FÖR
DOKUMENTERAT UTVECKLINGSARBETE**

**”JAG ÄR NÖJD MED
ATT JAG LIKSOM HAR
SKAPAT EN BOK”**

**Ett projekt om muntligt
berättande och social hållbar
utveckling i förskolan**

FÖRFATTARE:

Elina Hentzel

Evelina Didriksson

SKOLPORTEN

UTVECKLA SKOLAN

2/2021

SAMMANFATTNING

SYFTET MED DENNA artikel är att beskriva ett årslångt projekt om muntligt berättande och social hållbar utveckling i förskolan. I projektet gjordes även vårdnadshavare delaktiga, barnen arbetade med digitala verktyg och de fick en ökad självkänsla. Resultatet av denna artikel synliggör att arbete med barns muntliga berättande i förskolan kan lägga grunden för att de i framtiden fortsätter höja sina röster och berätta.

Elina Hentzel är förskollärare och arbetar på Kristallens förskola i Nacka.
E-post: elina.hentzel@gmail.com

Evelina Didriksson är förskollärare och arbetar på Kristallens förskola i Nacka.
E-post: evelinadidriksson@gmail.com

Denna artikel har den 4 november 2021 accepterats för publicering i Skolportens artikelserie för dokumenterat utvecklingsarbete.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens serie för dokumenterat utvecklingsarbete, "Utveckla skolan": www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuella Författaranvisningar & Skrivregler:
www.skolporten.se/forskning/skolutveckling/skolportens-utvecklingsartiklar/

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

INNEHÅLL

INLEDNING OCH BAKGRUND	7
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	9
METOD OCH GENOMFÖRANDE	11
Olika upplevelser av berättande: Från lyssnande till bildsekvens	11
Pedagogisk dokumentation: Att upptäcka och hantera problem	12
Vårdnadshavares delaktighet: Barnens väg till muntligt berättande.....	12
Digitala verktyg: Att berätta genom appar	13
Social hållbarhet: Att få sin röst hörd både individuellt och i grupp	14
RESULTAT OCH DISKUSSION	15
Vårdnadshavares delaktighet	15
Digitala verktyg.....	16
Social hållbarhet.....	16
SLUTSATSER	19
REFERENSLISTA	21

INLEDNING OCH BAKGRUND

”JAG ÄR NÖJD med att jag liksom har skapat en bok” sa ett barn, 6 år i en avslutande barnintervju i ett projekt om muntligt berättande och social hållbar utveckling på Kristallens förskola, i Nacka. Vid höstterminens start år 2020 inleddes ett årslångt projekt på Kristallens förskola. Den här artikeln handlar om hur pedagogerna på avdelningen Diamant utifrån projektets huvudbegrepp utformade och utvecklade projektarbetet. På avdelningen arbetade sex pedagoger och där gick 45 barn i åldrarna 4–6 år. Det årslånga projektet utgick från muntligt berättande och social hållbar utveckling. Muntligt berättande har en positiv inverkan på barns utveckling på flera olika sätt. Bland annat menar Fast (2014) att muntligt berättande är en språkutvecklande aktivitet. Med närvarande och stötande vuxna kan även barnens berättande leda till att barnen får en större tillit till sin egen förmåga, och genom deras lyssnande till andra människors berättande kan de få en ökad förståelse och empati för andra människors perspektiv (ibid).

Social hållbarhet är en av de tre dimensionerna av hållbar utveckling (Orlenius 2016a). Social hållbarhet menar Orlenius (ibid.) handlar om upplevelsen av ett inkluderande medborgarskap, att ha en social rättvisa och en hållbar gemenskap med sociala nätverk, delaktighet och kommunikation. Vidare menas att alla människor har ett lika värde och samma möjlighet till inflytande och gemenskap. Slutligen framhålls värdet att som individ känna tillhörighet där varje individs fundamentala behov uppfylls. Orlenius (ibid.) menar även att människor genom att få inflytande i sociala kontexter stärks i deras personliga och kollektiva självkänsla. Social hållbarhet i en förskolekontext menar vi (med ”vi” avses genomgående artikelförfattarna) utifrån Orlenius definition av begreppet är ett viktigt perspektiv för barnens identitetsskapande. I läroplanen för förskolan står det att ”Förskolan ska ge

varje barn förutsättningar att utveckla självständighet och tillit till sin egen förmåga” samt ”förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattningar samt att reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar” (Lpfö 18 2018, s. 13).

Fast (2014) har i sin forskning stött på barn som inte stöttats i sitt muntliga berättande och som därmed inte fått en tillit till sin egen förmåga. Fast (ibid.) menar att dessa barn inte lyssnats på i sitt berättande under förskoletiden och att det resulterat i att barnen blivit så pass självkritiska att de slutat berätta om sig själva när de börjat skolan. Utifrån detta och ett socialt hållbarhetsperspektiv blir det därför viktigt att i projektet arbeta för att stärka barnen i deras berättande och därmed stärka deras tillit till sin egen förmåga och självkänsla.

I arbetslaget som består av två förskollärare (artikelförfattarna) och fyra barnskötare inleddes planeringen av projektet utifrån begreppen social hållbar utveckling och muntligt berättande. Arbetslaget kom tillsammans fram till att projektet skulle fokusera på muntligt berättande av påhittade berättelser, fantasi-berättelser, då Fast (ibid.) menar att barn i berättandet gärna vill vara i fantasins värld. Detta betydde dock inte att pedagogerna skulle sluta lyssna eller intressera sig för barnens berättande om deras egna liv. Utan detta betydde att projektarbetet skulle fokusera på muntligt fantasiberättande. I dialog uppmärksammade arbetslaget att detta perspektiv var något det inte lagts vikt vid i lika stor utsträckning som barnens vardagliga berättande. Utöver de två huvudbegreppen som projektet skulle utgå ifrån valde arbetslaget utifrån tidigare identifierade utvecklingsområden på avdelningen att de i projektet även skulle fokusera på att göra vårdnadshavare mer delaktiga samt utveckla arbetet med digitala verktyg. Vi hade huvudansvaret för projektet. Det vill säga ansvar över planering, do-

kumentation och genomförande av projekt tillfällen. Barnskötarna på avdelningen deltog i olika grad med att exempelvis planera, dokumentera och genomföra under projektets gång.

På Kristallens förskola används pedagogisk dokumentation ofta som ett pedagogiskt arbetsverktyg. Lenz Taguchi (1997) beskriver vad som gör en dokumentation pedagogisk. Hon menar att det är i reflektionen som en dokumentation går från att bara

vara en beskrivning av en händelse till en pedagogisk dokumentation. Det är det utvecklande och framåtsträvande elementet i reflektionen som gör en dokumentation pedagogisk (ibid.). Arbetslaget valde därför att använda pedagogisk dokumentation för att dokumentera barnens lärprocesser. I det inledande stadiet av projektet dokumenterades barnen i grupp för att se barnens kollektiva lärande.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

SYFTET MED DET årslånga projekt på Kristallens förskola som beskrivs i denna artikel var att berättande skulle bli en naturlig del av barnens vardag med utgångspunkt i social hållbarhet. Genom en bredd av olika erfarenheter av berättande skulle barnen i projektet ges verktyg för eget muntligt berättande samt utveckla nödvändiga kunskaper för skapandet av egna berättelser. Ytterligare ett mål som arbetslaget satte upp var att möjliggöra för vårdnadshavare att bli delaktiga i projektet. Det sista målet var att inom projektet arbeta med olika digitala verktyg. För att dokumentera och utvärdera projektet använde arbetslaget pedagogisk dokumentation som arbetsverktyg. Artikeln beskriver hur man i förskolan kan arbeta med detta utifrån följande frågeställningar:

- ★ Hur kan arbetet med muntligt berättande se ut i förskolan?
- ★ Hur kan pedagogisk dokumentation användas i arbetet med det muntliga berättande i förskolan?
- ★ Hur kan barnens vårdnadshavare göras delaktiga i projektarbetet i förskolan?
- ★ Hur kan digitala verktyg användas i arbetet med muntligt berättande och social hållbarhet i förskolan?
- ★ Hur kan arbetet med social hållbarhet se ut i förskolan?

METOD OCH GENOMFÖRANDE

OLIKA UPPLEVELSER AV BERÄTTANDE: FRÅN LYSSNANDE TILL BILDSEKVENNS

I ARBETSLAGET BESTÄMDES att projektet om muntligt berättande och social hållbarhet skulle inledas med att ge barnen många olika erfarenheter av berättande för att utforska det muntliga berättandet på flera olika sätt. Detta för att arbeta med projektmålet att göra berättande till en naturlig del av barnens vardag. Genom berättande erhåller barn en mängd kunskaper om språk och språkbruk (Fast 2014), berättande är alltså en språkutvecklande aktivitet. Fast (ibid.) menar att när barn lyssnar till berättelser är det ett sätt för dem att få befinna sig i fantasins värld. "Det var en gång..." förbereder exempelvis lyssnaren på att i berättelsen som följer kan vad som helst hända (ibid.). Då arbetslaget beslutat att arbeta med pedagogisk dokumentation behövde även en dokumentationsform väljas. Wehner-Godée (2000) ger flera exempel på dokumentationsverktyg för att fånga barnens läroprocesser. Hon skriver bland annat att anteckningar av vad barnen sagt och gjort, bandinspelningar, stillbilder och barnens egna skapande är material som pedagoger kan använda sig av för att skapa sig en förståelse kring hur barnen lär och tänker. För att dokumentera barnens kollektiva lärande i följande aktiviteter kom arbetslaget gemensamt fram till att bandinspelning var den metod som skulle passa bäst.

Efter att ha läst ett kapitel av Fast (2014) om språkbruk och språkutvecklande aktiviteter beslutade arbetslaget att flera gånger i veckan berätta folksagor för barnen. Folksagorna följde en tydlig sagoform och i projektet syftade de till att stimulera barnens fantasi och intresse. Genomgående reflekterade barnen tillsammans med varandra och med pedagogerna kring lyssnarupplevelsen och berättelsernas form.

Folksagorna berättades på olika platser och med olika röstlägen. Genom detta fick barnen möjlighet att erfara samt reflektera kring hur berättaren med hjälp av rösten och platsen kan påverka upplevelsen av berättelsen.

I den pedagogiska dokumentationen från arbetet med folksagor kunde vi se att barnen tillägnat sig kunskaper om berättande och hur berättelser kan framföras. Vi såg däremot att det i barnens reflektioner inte diskuterades berättelsers uppbyggnad. Eftersom berättelseformen är viktig för att skapa en dynamisk berättelse, och ett av våra projekt mål var att barnen under projektet skulle ges verktyg och möjlighet för att skapa egna berättelser, valde vi att vid kommande projekt tillfällen att fokusera på detta. Barnen lyssnade till folksagorna och tillsammans identifierade de karaktärer, platser, början, större händelser och slut. Utifrån detta bröt barnen tillsammans ned folksagorna i delar. Utifrån de olika delarna skapade barnen bildsekvenser. Barnen illustrerade den verbalt berättade folksagan, vilket är en teknik som Sundmark (2014) beskriver ett sätt att arbeta med relationen mellan bild och verbaltext. Vidare menar Sundmark (ibid.) att bilder som skapas till berättelser kan ses som sekvenskonst, där de bildrutor som skapas till berättelsen bör ses i relation till varandra. Detta perspektiv kan relateras till de bildsekvenser barnen skapade inom projektet och detta är en metod som vi utifrån den pedagogiska dokumentationen valde att arbeta vidare med i ett senare skede i projektet.

PEDAGOGISK DOKUMENTATION: ATT UPPTÄCKA OCH HANTERA PROBLEM

ETT ANNAT AV målen med projektet var att barnen skulle ges verktyg och möjlighet för eget muntligt berättande. Utifrån detta mål och den pedagogiska dokumentationen beslutade vi att nästa steg i projektet skulle utmana och utveckla barnens egna berättande och fantasi. Vi började arbeta med sagokort för att stimulera barnens fantasi i berättandet. Sagokort kan enligt Fast (2014) användas på olika sätt. Det viktiga är att sagokorten används ofta och att tillfällena inte blir för långa. Genom denna aktivitet kan man hjälpa barnen att släppa sin prestige över berättandet. Vi arbetade med sagokorten genom att den som berättade inledde med "Det var en gång...", denne plockade upp ett sagokort och fortsatte berättelsen utifrån motivet på kortet. Denna aktivitet utfördes initialt av pedagogerna, följt av att en pedagog tillsammans med barnen i olika stora grupper skapade berättelser. Slutligen fick de barn som ville möjlighet att skapa egna berättelser utifrån sagokorten.

I den pedagogiska dokumentationen från aktiviteten med berättande utifrån sagokort blev det synligt att en del av barngruppen valde att ta avstånd från denna typ av aktivitet. Arbetslaget tolkade detta som

att barnen inte kände sig helt bekväma med att skapa fantasiberättelser i närvaro av de andra barnen på avdelningen. Utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv är det viktigt att pedagoger i sin undervisning strävar efter att lyssna, förstå och möta barnen (Orlenius 2016b). Därför reflekterade arbetslaget kring hur barnen på bästa sätt skulle bli bemötta och få det stöd de behövde utifrån insikten att den undervisning som bedrivits inte möjliggjort för alla barn att bli delaktiga. Barn i 4-årsåldern kan i regel berätta huvuddragen i en berättelse, men de behöver ofta stöttning från en vuxen för att kunna skapa en mer innehållsrik berättelse (Fast 2014). I arbetslaget bestämdes utifrån detta att barnen skulle ges möjlighet att skapa en egen berättelse tillsammans med en vuxen, istället för i grupp med andra barn. Detta för att alla barn skulle inkluderas och för att möta deras behov av stöttning i skapandet av en berättelse. Denna stöttning skulle både pedagoger och vårdnadshavare kunna ge barnen. Efter en gemensam reflektion kom arbetslaget utifrån projektmålen fram till att det var i denna del av projektet som vårdnadshavarna skulle få möjlighet att bli delaktiga.

VÅRDNADSHAVARES DELAKTIGHET: BARNENS VÄG TILL MUNTligt BERÄTTANDE

VI VALDE ATT formulera en berättelseuppgift där barnen tillsammans med sina vårdnadshavare skulle kunna skapa en kort berättelse tillsammans. För att möjliggöra för så många vårdnadshavare som möjligt att genomföra uppgiften formulerades en kort förklarande text som beskrev att berättelsen skulle ha en tydlig början, mitt och slut. Eftersom barnen tidigare i projektet arbetat med sagokort inkluderades några inspirationsbilder på karaktärer och miljöer. Det gjordes dock tydligt i texten att bilderna endast var förslag och att barnen gärna fick komma på egna karaktärer och platser. Uppgiften fick en kort tidsram från att den delades ut tills att den skulle lämnas in, detta för att visa på enkelheten i uppgiften och att det inte skulle kräva mycket tid av vårdnadshavarna. Innan

uppgiften delades ut diskuterade vi och kom fram till en plan för ett tillvägagångssätt om någon av vårdnadshavarna inte skulle genomföra uppgiften med sitt barn. Om något barn inte fick med sig en berättelse hemifrån skulle det finnas möjlighet att utföra uppgiften med en pedagog på förskolan. Det blev därför viktigt att omformulera uppgiften så att den inte var beroende av vilken vuxen som gjorde berättelsen tillsammans med barnet. För de vårdnadshavare som behövde översatte vi uppgiften till engelska för att möjliggöra fler vårdnadshavares delaktighet.

I detta skede valde vi att börja dokumentera barnen individuellt. Detta dels då barnen skulle börja arbeta mer individuellt, dels eftersom det pågick en pandemi som påverkade vårdnadshavarnas möjlighet

att följa projektets gång på förskolan. På så sätt kunde varje barn få en dokumentation över dennes läroprocess i slutet av läsåret.

Barnen på avdelningen fick en berättelseuppgift med sig hem. 43 av de 45 barnen på avdelningen lämnade in en berättelse som de skapat hemma. Ett av de två barn, vars vårdnadshavare inte lämnade en berättelse uttryckte själv att hen inte ville skapa berättelsen hemma utan på förskolan. Det andra barnets

vårdnadshavare lämnade inte en berättelse. Med dessa två barn skapades berättelsen tillsammans med en pedagog på förskolan. När barnets berättelse skapats inleddes processen med att barnet tillsammans med en pedagog berättade och läste igenom den. Barnet fick sedan bryta ned sin berättelse i mindre delar och rita bilder till dessa delar, som de i projektet tidigare gjort i arbetet med bildsekvenser utifrån folksagor.

DIGITALA VERKTYG: ATT BERÄTTA GENOM APPAR

BILDERNA SOM BARNEN ritat utifrån sina berättelser skannades och lades in tillsammans med berättelsens text i en app som heter Book Creator, som är utformad för att skapa enklare digitala böcker. Varje barn redigerade sin bok i Book Creator genom att placera text och bilder där de ville ha det, välja en framsida och en titel till boken. När boken var klar skrevs den ut och gjordes tillgänglig i lärmiljön samt i förskolans gemensamma bibliotek. Detta möjliggjorde för barnen att titta i varandras böcker och berätta om sina berättelser för varandra. För att alla barns böcker skulle bli lästa och hörda av alla projicerades de på storskärm och texten lästes av en i arbetslaget.

För att fånga upp barnens tankar och erfarenheter i detta skede av projektet valde vi att genomföra barnintervjuer. Barnintervjuer kan enligt Doverborg och Pramling Samuelsson (2000) vara en effektiv metod för att fånga upp barns tankar. I dokumentationer från barnintervjuer kan pedagoger reflektera kring barns tankar och erfarenheter för att använda detta i den fortsatta planeringen och utvecklingen av ett projekt (Wehner-Godée 2000). Detta tog vi fasta på och valde att utföra barnintervjuer enskilt med varje barn. Vi utformade öppna intervjufrågor som syftade till att få reda på barnens upplevelser, intressen och lärande inom projektet. Det var vi två förskollärare samt två av barnskötarna som utförde barnintervjuerna. I dokumentationerna från intervjuerna framgick det att bilderna i barnens böcker inte räckte som komplement till texten för att barnen själva skulle kunna avläsa historien. Det blev även tydligt att barnen tyckte att arbetet med digitala verktyg varit spännande och roligt. Jönsson (2014) refererar till en

studie om användandet av digitala verktyg i förskolan av Kjellander (Kjellander se Jönsson 2014) där det framgår att "virtuella och fysiska aktiviteter inspirerar varandra ömsesidigt" (Jönsson 2014, s. 74). De digitala verktygen stimulerar alltså barns intresse och fantasi (Jönsson 2014), utifrån detta valde vi således att arbeta vidare med barnens muntliga berättande med digitala verktyg. Detta innefattade även två av våra projektmål vilka var att ge barnen verktyg för eget muntligt berättande samt använda digitala verktyg

Barnen arbetade parallellt tillsammans med förskolans ateljerista inom projektet med sina berättelser. Varje barn skapade tillsammans med ateljeristan en tecknad film kopplat till sin berättelse. Ateljeristan och barnet bröt ned berättelsen i delar utifrån de miljöer berättelsen utspelade sig i. Till dessa miljöer målade barnen kulisser som fotades och lades in i appen Puppets Pals. Med hjälp av denna app kan man skapa animationer samt spela in ljud till enkla filmer. Karaktärerna i de bildsekvenser som barnen tidigare skapat till böckerna fotades även av och klipptes in i Puppets Pals. Dessa karaktärer användes sedan i skapandet av filmen. Barnen berättade sin berättelse samtidigt som de med fingrarna rörde sina karaktärer framför kulisserna. Ljudet och figurernas rörelser spelades in i Puppets Pals och resultatet blev en tecknad film.

För att arbeta vidare med digitala verktyg på avdelningen fick barnen utforska och utveckla sitt muntliga berättande på ytterligare sätt. I denna del av projektet användes appen Cloud QR, vilket är en app som är utformad för att skapa QR-koder till ljud, video och bild. Barnen läste tillsammans med en pedagog igenom varje sida i sin bok. Utifrån tex-

ten och bilden i barnens egna böcker spelades sedan deras muntliga berättande in med appen Cloud QR. Barnen fick lyssna på sitt berättande och de fick möjlighet att spela in på nytt om de så ville.

När de var nöjda med inspelningen valde de färg på QR-koderna och fäste dem sedan på tillhörande sida i sin bok.

SOCIAL HÅLLBARHET: ATT FÅ SIN RÖST HÖRD BÅDE INDIVIDUELLT OCH I GRUPP

SOCIAL HÅLLBARHET KAN beskrivas som “upplevelsen av inkluderande medborgarskap” (Orlenius 2016a, s. 33). Orlenius (2016a) menar även att inflytande och delaktighet i detta inkluderande medborgarskap kan leda till att individer känner en ökad självkänsla, både utifrån sig själv och i mötet med andra människor. Utifrån detta perspektiv byggde arbetslaget upp en mötesplats i lärmiljön där alla barnens böcker hängde synliga och tillgängliga för barnen. I anslutning till denna bokvägg fanns även lärplattor låsta till appen Cloud QR- skanner tillgängliga. På detta sätt kunde barnen själva skanna QR-koderna i sin och sina vänners böcker och därigenom lyssna på berättelserna.

När läsåret och därmed även projektet började lida mot sitt slut genomförde vi barnintervjuer för att likt föregående gång få fatt i barnens upplevelser

och lärande. Detta gjordes på liknande sätt som den första gången, vi skrev öppna frågor som syftade på upplevelsen och lärandet för barnen. Dessa intervjuer tillsammans med den pedagogiska dokumentationen som gjorts under läsårets gång fungerade som en utvärdering av projektet. “Att utvärdera förskolans kvalitet innebär att söka kunskap om resultatet av den verksamhet som bedrivs, i relation till barns lärande och läroplanens intentioner” (Sheridan & Pramling Samuelsson 2009, s. 53). I detta fall var det barnens lärprocesser, projektets kvalitet och utvecklingsområden som synliggjordes.

RESULTAT OCH DISKUSSION

PROJEKTET KRING MUNTligt berättande och social hållbar utveckling har lett till att barnen utvecklat sin förståelse för berättelsers uppbyggnad och dynamik. Den pedagogiska dokumentationen visar att barnen tillägnat sig kunskaper om berättelsers uppbyggnad genom att ha lyssnat på folksagor vid flera tillfällen och reflekterat kring dessa. Barnen har lärt sig att fraser som “det var en gång” och “snipp snapp snut så var sagan slut” fyller en funktion att tydligt visa när en berättelse börjar och slutar.

Utifrån den pedagogiska dokumentationen från aktiviteten med sagokort uppmärksammades att alla barn inte kom till tals i det spontana skapandet av

egna berättelser. Arbetslagets tolkning var att vissa barn inte var bekväma med att berätta i grupp. Utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv ser vi att alla barn därmed inte blev likvärdigt inkluderade. Barnen blev därmed inte en lika stor del av det kollektiva lärandet, det blev inte ett inkluderande medborgarskap som Orlenius (2016a) lägger stor vikt vid i sin rapport om social hållbarhet. Arbetslaget ville att alla barn skulle ges möjlighet att muntligt berätta utifrån sina olika förutsättningar och gjorde noggranna överväganden för hur projektet skulle fortskrida på ett sätt som inkluderade varje individ.

VÅRDNADSHAVARES DELAKTIGHET

FÖR ATT ARBETA mer inkluderande och för att möta projekt målet om att möjliggöra större delaktighet för vårdnadshavarnas utformades en berättelseuppgift där vårdnadshavaren fick möjlighet att bli delaktiga i sitt barns skapande av en egen berättelse. Eftersom berättelsen skapades tillsammans med en vuxen, utan någon vän att jämföra sig med, ser vi genom den pedagogiska dokumentationen att de barn som tidigare uttryckt osäkerhet har fantiserat och skapat friare. Barnen har därmed fått fler möjligheter att uttrycka sin fantasi och föreställningsförmåga. Att skicka hem en berättelseuppgift ser vi utifrån detta har haft stora fördelar. Arbetslaget har även upplevt ett större engagemang och intresse från vårdnadshavarnas sida då många varit mer delaktiga i projektet än tidigare.

Utöver arbetslagets positiva upplevelse av att ha

inkluderat vårdnadshavarna på detta sätt medförde det även vissa problem. Som tidigare nämnts var det 43 av 45 vårdnadshavare som lämnade in sitt barns berättelse. Däremot var det färre än hälften av vårdnadshavarna som lämnade in berättelsen inom den tidsram som sattes upp för uppgiften. För att få in de 43 berättelserna krävdes att arbetslaget påminde vårdnadshavarna flera gånger om att lämna in uppgiften. Eftersom vi från början planerat att även pedagogerna på förskolan skulle kunna genomföra uppgiften tillsammans med barnen erbjöd vi vårdnadshavarna att göra detta. De vårdnadshavare som inte lämnat in berättelsen uttryckte då en önskan om att ändå själva få göra berättelseuppgiften med sitt barn. Det krävdes dock inte att alla barn skulle ha lämnat in sin berättelse för att kunna påbörja det individuella arbetet med berättelserna. Detta ledde till att barnen befann

sig i olika faser i sitt skapande då berättelserna lämnades in under en längre tid än planerat.

Arbetslaget upplevde alltså att vårdnadshavarna har visat ett ökat intresse för projektet under detta läsår och dragit slutsatsen att det kan vara för att de fått möjligheten till att vara mer delaktiga. Det är en slutsats som grundats på våra egna erfarenheter och

upplevelser. För att få fatt i vårdnadshavarnas åsikter och känslor kring detta upplägg borde arbetslaget ha genomfört en utvärdering kring processen med dem. Skulle vi i framtiden välja att genomföra en liknande process med att involvera vårdnadshavarna i ett projekt skulle en utvärdering med dem vara något vi skulle tillföra till projektplaneringen.

DIGITALA VERKTYG

I PROJEKTET HAR barnen använt sig av flera olika digitala verktyg. Utifrån den pedagogiska dokumentationen ser vi att detta lett till att de tillägnat sig kunskap kring hur de kan hantera och navigera dessa. Jönsson (2014) menar att de digitala verktygen samverkar med de fysiska och att barns fantasi stimuleras av denna växelverkan. Att pedagogerna på avdelningen och förskolans ateljérista använt flera olika appar har möjliggjort för barnen att använda sina digitala kunskaper och därmed har de även fördjupat och utvecklat sin förståelse för digitala verktyg. Den pedagogiska dokumentationen visar att de digitala verktygen stöttat barnen i att få en ökad förståelse för hur

de utvecklat en berättelse och bilder som de själva skapat till nya digitala produkter. Den visar även att barnen har fått en ökad förståelse för hur berättelser kan vara föränderliga. Detta tror vi är ett resultat av att de arbetat med muntligt berättande i flera olika steg med utgångspunkt i en egen berättelse. När de berättat för en vän om sin bok, tittat på sin film och lyssnat på QR-koderna har barnen uppmärksammat att berättelsen förändrats. Trots denna förändring har barnen i sina reflektioner visat en medvetenhet om att det är samma berättelse, men att den har berättats på lite olika sätt.

SOCIAL HÅLLBARHET

ATT ARBETA MED social hållbarhet var ett av detta projekts mål och som beskrivits i artikeln har detta genomstrukturerat hela projektet. Att barnen skapat sina egna berättelser tillsammans med en vuxen och tagit med dessa in i projektet på förskolan tror vi har bidragit till att stärka deras tillit till sin egen förmåga. Genom att skapa en känsla av att redan från start ha åstadkommit något i projektet ser vi i den pedagogiska dokumentationen har lett till att barnens intresse för projektet har ökat. Att de sedan arbetat vidare med sina egna berättelser har förstärkt detta ytterligare och det kan vara en anledning till att barnen visat en stor stolthet över sina böcker och sin utvecklade förmåga att berätta.

När vi har arbetat med detta har barnen genom verbala och kroppsliga uttryck, likväl som i barninter-

juerna visat hur stolta och nöjda de känt sig över sin bok, filmen och de QR-koder de spelat in. Flera barn uttryckte i den sista barnintervjun en ökad stolthet och glädje över det de skapat under projektet, i jämförelse med vad de uttryckte i den första intervjun. Vi kopplar detta till att de under tiden mellan de två intervjuerna upplevt att de tillägnat sig mer kunskap och att de fördjupat arbetet med sin bok och film. Detta tillsammans med det faktum att barnen gärna visat sina böcker för andra barn och lyssnat till andras berättelser kopplar vi till att de fått en tydlig ökad tillit till sin egen förmåga och därmed en ökad självkänsla, både personlig och kollektiv.

Både läroplanen för förskolan (Lpfö 18 2018) och Orlenius (2016a) lägger vikt vid att stärka barns självkänsla och välbefinnande genom att ge dem förut-

sättningar för tilltro till sin egen förmåga. Orlenius (ibid.) poängterar även vikten av att stärka inte bara den personliga självkänslan utan även den kollektiva. Utifrån detta skapade arbetslaget en mötesplats i lärmiljön där barnens böcker stod i centrum. Arbetslaget såg att barnen stärktes i detta då flera till en början inte ville att vännerna skulle använda deras böcker. När något barn erbjöd ett annat barn att läsa eller lyssna på dennes bok inspirerade detta de barn som

tidigare uttryckt en ovilja till att låta de övriga barnen i gruppen att utforska dennes bok. Mötesplatsen med böckerna blev således en central plats i lärmiljön där många barn samlades under flera olika stunder på dagarna. Eftersom barnen själva kunde välja bok samt om de ville lyssna på QR-koderna, titta på bilderna eller öva på att läsa texten blev denna mötesplats inkluderande för alla barn att utforska utifrån sina förutsättningar.

SLUTSATSER

VI HAR I denna artikel belyst både positiva och negativa aspekter av att erbjuda vårdnadshavare delaktighet i projektarbete. Avslutningsvis ser vi i artikeln att arbetet med muntligt berättande och social hållbar utveckling genom digitala verktyg lett till att barnen fått ökade kunskaper om och självkänsla kring deras muntliga berättande. Vi hoppas att barnen på avdelningen Diamant till skillnad från barnen Fast (2014) skriver om kommer att fortsätta höja sina röster genom livet och berätta både fantasiberättelser och berättelser från deras livserfarenheter.

REFERENSLISTA

- ★ Doverborg, E. & Pramling Samuelsson, I. (2000). *Att förstå barns tankar: Metodik för barnintervjuer*. Stockholm: Liber.
- ★ Fast, C. (2014). Tysta! Jag vill berätta. I Riddersporre, B. & Bruce, B. (red.) *Berättande i förskolan*. Stockholm: Natur och kultur, ss. 29–50.
- ★ Jönsson, K. (2014). Barn berättar med sina "paddor". I Riddersporre, B. & Bruce, B. (red.) *Berättande i förskolan*. Stockholm: Natur och kultur, ss. 71–91.
- ★ Lenz Taguchi, H. (1997). *Varför pedagogisk dokumentation?* Stockholm: HLS Förlag.
- ★ Lpfö 18 (2018). *Läroplan för förskolan Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket.
- ★ Orlenius, K. (2016a). Inkluderingsprocesser i utbildning av barn och unga. I Orlenius, K. (red.) *Inkluderande medborgarskap: Perspektiv på socialhållbarhetsutveckling: exemplet Norrby*. (Rapport 34:2016). Borås: Högskolan i Borås, ss. 89–104. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-8393>
- ★ Orlenius, K. (2016b). Social hållbar samhällsutveckling – Innebörd och utmaningar. I Orlenius, K. (red.) *Inkluderande medborgarskap: Perspektiv på socialhållbarhetsutveckling: exemplet Norrby*. (Rapport 34:2016). Borås: Högskolan i Borås, ss. 29–46. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-8393>
- ★ Sheridan, S. & Pramling Samuelsson, I. (2009). *Barns lärande – fokus i kvalitetsarbetet*. Stockholm: Liber.
- ★ Sundmark, B. (2014). Bilderbokens berättelser. I Riddersporre, B. & Bruce, B. (red.) *Berättande i förskolan*. Stockholm: Natur och kultur, ss. 108–151.
- ★ Wehner-Godée, C. (2000). *Att fånga lärandet: Pedagogisk dokumentation med hjälp av olika medier*. Stockholm: Liber.

SKOLPORTEN